

Дембіцький С.С.

кандидат соціологічних наук
старший науковий співробітник відділу методології та методів соціології
Інститут соціології НАН України
вул. Шовковична, 12, Київ, 01021, Україна
E-mail: e_forge@me.com

Любива Т.Я.

кандидат соціологічних наук
науковий співробітник відділу методології та методів соціології
Інститут соціології НАН України
вул. Шовковична, 12, Київ, 01021, Україна
E-mail: tlubivaya@gmail.com

ВИМОГИ ДО РОЗРОБКИ ТА АДАПТАЦІЇ КОМПЛЕКСНИХ ВИМІРЮВАЛЬНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СОЦІОЛОГІЇ: НАДІЙНІСТЬ, ВАЛІДНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ

Рубрика: *СОЦІОЛОГІЯ*

Мова статті: українська

Анотація: Розглянуто головні характеристики якості соціологічного дослідження (надійність, валідність і достовірність), а також загальну логіку їх перевірки. Акцент зроблено на комплексних вимірювальних інструментах, що поділяються на шкали та індекси. Шкали призначені для вимірювання певної властивості, що безпосередньо не спостерігається (латентної змінної), й обумовлює ті характеристики, які закладені в основу індикаторів методики. У разі використання інтегральних індексів латентна змінна або соціальний феномен зумовлюються тими факторами, на підставі яких сформульовані індикатори. Надійність розглядається як відтворюваність вимірювання або його свобода від випадкових помилок. Виокремлено такі підходи до перевірки надійності: тест-ретестовий (рівень стійкості вимірювання через деякий проміжок часу), паралельних форм (міра еквівалентності двох форм однієї шкали), внутрішньої узгодженості (узгодженість результатів різних індикаторів). У загальному вигляді валідність розуміється як ступінь відповідності результатів дослідницького процесу дійсності. Комплексний підхід до процесу валідації вимірювальних шкал й інтегральних індексів має два етапи: теоретичну та емпіричну валідацію. Теоретична валідація передбачає досягнення достатнього рівня відповідності теоретичного конструкту досліджуваному феномену, а емпірична – перевірку відповідності вимірювальної методики та отриманих на її основі результатів теоретичного конструкту. Таким чином, спочатку досягається теоретична валідність, а потім перевіряється емпірична. Достовірність вимірювання розглядається як можливість і бажання респондента повідомити інформацію, що цікавить дослідника. Отже, навіть використання надійної та валідної вимірювальної методики не забезпечує отримання необхідних досліднику даних у випадку, коли неможливо забезпечити достовірність вимірювання. Для перевірки достовірності вимірювання рекомендовано використовувати Індекс суб'єктивної надійності. Наведено рекомендації щодо загальної логіки перевірки валідності та надійності комплексних вимірювальних інструментів і сформульовано відповідні вимоги до дизайну дослідження, а також розміру вибірки.

Ключові слова: надійність, валідність, достовірність, соціологічне вимірювання.